

Ny läroplan stöder inte historieundervisningen

Sedan år 1994 har varit möjligt att genomgå gymnasiet i Finland utan att överhuvudtaget ha bekantat sig med vårt lands bakgrund, utveckling och historia före år 1809, konstaterar gymnasierector, historielärare och läroboksförfattare **Lars Varstala**.

Enligt statsrådets beslut från 8 februari 1985 om timplanen för gymnasiet hade historia och samhällslära sju obligatoriska kurser i gymnasiet. Dessutom var det möjligt att välja en åttonde så kallad fortsättningslärokurs i lagkunskap under gymnasiets sista år. Kurserna i historia var fördelade mellan gymnasiet klasser så att första årskursen hade två kurser historia, den andra hade tre kurser historia och den tredje årskursen hade en kurs historia och en kurs samhällslära samt en valbar fortsättningslärokurs. Både ämnesanvisningarna och de allmänna anvisningarna i riksläroplanen var väldigt detalje-

rade och gällde som sådana för alla gymnasier. De enskilda skolorna hade endast en högst begränsad rörelsefrihet inom de gränser som läroplanen angav. Värt att notera är att kurserna i huvudsak följde och var uppbyggda enligt en kronologisk ordning och att de sex "rena" historiekurser var obligatoriska kurser för alla elever. Av kurserna var två kurser tillägnade Finlands historia och de omfattade både tiden före och efter 1809.

Nya läroplanen diffus

Den nya tim- och läroplan som togs i bruk 1994 innebar stora förändringar för gymnasiet som sådant och för ämnesundervisningen i synnerhet. Samtidigt som gymna-

siet blev klasslöst och årskurslöst ändrades timfördelningsgrunderna betydligt. Timfördelningen gjorde att de olika ämnena fick gafflar (min. och max.) för kursantalet och att endast en del av kurserna i de olika ämnena blev obligatoriska för alla elever. I historia blev fem kurser obligatoriska. Av dessa var tre kurser allmän historia (mer eller mindre tematiska), en kurs handlade om Finland efter 1809 och en kurs omfattade samhällslära. Förutom dessa kurser skulle skolorna också erbjuda eleverna minst tre frivilliga så kallade fördjupade kurser. Den nya läroplanen var väldigt diffus i den del som beskrev kursinnehållet. Om 1985 års lärokursbeskrivningar hade varit ytterst detaljerade, så var 1994

års kursbeskrivningar synnerligen korta, oklara och diffusa.

Inte bättre med ny läroplan

I och med 1994 års läroplan för gymnasiet kom obligatoriska studier i Finlands historia före 1809 att falla bort. Efter det har eleverna vid våra gymnasier endast erbjudits möjligheter att avlägga en frivillig kurs i det som kallats den svenska tidens historia. Det kan vara på sin plats att nämna att det inte enligt den gällande läroplanen vid den tidpunkten ens var nödvändigt att skolan erbjöd eleverna en kurs i historia som handlade om Finland före 1809. Med andra ord kan vi konstatera att det från år 1994 har varit möjligt att genomgå gymna-

siet i Finland utan att överhuvudtaget ha bekantat sig med vårt lands bakgrund, utveckling och tidigare historia.

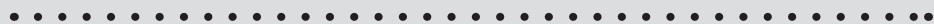
År 2003 erhöll gymnasiet den nu gällande riksläroplanen och timplanen. I de nya bestämmelserna korrigerades många av de fel och oklarheter som de tidigare bestämmelserna gett upphov till. Obligatoriska och fördjupade kursers namn, numrering och innehåll fastställdes på ett enhetligt sätt att gälla för hela riket. Kurserna fick ett fastställt riks innehåll som de enskilda skolorna måste följa, men kunde komplettera enligt lokala förutsättningar.

För historieämnets del innebar reformen att samhällsläran separerades från historien och blev ett eget ämne med två obligatoriska kurser och två frivilliga fördjupade kurser. Historien fick fyra obligatoriska kurser och två frivilliga fördjupade kurser. De obligatoriska kurserna i historia motsvarade i det stora hela de tematiska kurser som redan införts med 1994 års läroplan. I den nya läroplanen fastställdes också att Finlands historia före 1809 skulle ha kursnummer fem och således vara den första av de frivilliga fördjupade kurserna. Det innebar i praktiken att det gamla förslaget fortsatte och att det fortsättningsvis är fullt möjligt att genomgå gymnasiet utan att eleverna får några insikter i Finlands tidigare historia.

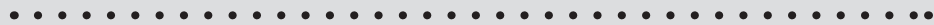
Heta känslor om utvecklingen

Utvecklingen av lärokurserna för gymna-

siet, och ämnet historia i synnerhet, har väckt heta känslor. Dels har utvecklingen försvarats med att vi som en följd av den europeiska integreringsprocessen bör känna till huvuddragen och utvecklingen av den allmänna historien och dels har man hävdats att en koncentration till

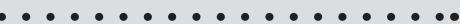
”Allt färre elever väljer att läsa en frivillig kurs om Finlands historia före 1809, vilket inte är ägnat att öka kunskapen bland befolkningen om vårt lands tidiga historia och dess betydelse för dagens värld.”

nationell historia inte ligger i tiden med ökad internationalism och behovet av en bred allmänbildning. De som ställer sig kritiska till utvecklingen av lärokurserna, och en betoning av den allmänna historien på vår egen historias bekostnad, hävdar å sin sida, att kunskapen om oss och vår egen historia ger en nödvändig förståelse och insikt om vår egen ställning

och särart. Denna förståelse och insikt är nödvändig för att vi skall kunna verka i en alltmer globaliserad värld och för att vi skall kunna förstå vårt egna lands utveckling, särart, ställning och situation idag.

Som vanligt torde det vara så att sanningen, om en sådan finns, ligger någon-

stans mitt emellan. Det är en fördel för oss om vi känner till och förstår våra egna rötter och vår egen utveckling, men samtidigt måste vi inse att vi är en del av ett större sammanhang som i alla tider fått och tagit rikligt med influenser utifrån.

Färre väljer historia

Framtiden för ämnet historia i gymnasiet

ligger i viss mån i vågskålen. Reformen av studentexamen och införandet av ämnesrealen verkar leda till att färre elever väljer att besvara ämnesrealen i historia. Förklaringen torde vara att eleverna agerar helt rationellt och de föredrar i många fall att välja ämnen som har färre kurser och följaktligen kräver mindre arbete än vad historien gör. Det betyder också samtidigt att allt färre elever väljer att läsa en frivillig kurs om Finlands historia före 1809, vilket inte är ägnat att öka kunskapen bland befolkningen om vårt lands tidiga historia och dess betydelse för dagens värld.

Framtiden får bedöma huruvida våra läroplansmakare valde rätt då de redan 1994 valde att begränsa de obligatoriska kurserna i Finlands historia till att endast omfatta tiden efter 1809.

Lars Varstala
skribenten är rektor för gymnasiet i Petalax
lars.varstala@malax.fi